

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Započtení v insolvenčním řízení jako zkrácení cesty k uspokojení věřitele

Otázka zápočtu v insolvenčním řízení může být považována za relativně kontroverzní. Na jedné straně stojí nutnost ochrany majetkové podstaty před přílišným užíváním daného institutu a na straně druhé pak snaha o nalezení spravedlivé cesty pro věřitele, kteří mají vůči dlužníkovi vzájemnou pohledávku. Přístupy zákonodárce k dané otázce mohou být různé. Zatímco předchozí právní úprava zápočet po prohlášení konkursu na majetek patřící do konkursní podstaty vylučovala, současná právní úprava insolvenčního řízení je v tomto směru benevolentnější a započtení umožňuje, byť pouze za současného splnění řady podmínek.

Koneckonců, samotné započtení není ničím jiným, než faktickým uspokojením věřitele majícího vzájemnou pohledávku vůči dlužníkovi. V našem příspěvku se proto zaměříme na vymezení podmínek a vysvětlení jejich významu a významu započtení v rámci insolvenčního řízení obecně. Tématem nicméně nejsou obecné podmínky započtení podle pravidel občanského práva ani obdobný instrument závěrečného vyrovnání (close-out netting).

Význam započtení během insolvenčního řízení

Možnost započtení i po zahájení insolvenčního řízení není teoretickou úvahou, ale naopak praktickou otázkou, která věřitelům pomáhá lépe řídit jejich kreditní riziko. Obecně totiž v procesu insolvenčního řízení bývají uspokojeny pouze jednotky procent pohledávek nezajištěných věřitelů. Pokud by pak byl věřitel ve svém právu započíst vzájemnou pohledávku po zahájení insolvenčního řízení zcela limitován, mohlo by dojít k situaci, kdy by svůj závazek vůči dlužníkovi musel splnit zcela a na druhé straně na svou vzájemnou pohledávku dostal během procesu zpeněžení majetkové podstaty nepoměrně nižší plnění.

Taková situace není z pohledu věřitelů pochopitelně žádoucí. Jako vhodné řešení se jeví umožnit započtení i po zahájení insolvenčního řízení tak, aby mezi obchodními partnery nedocházelo k poklesu důvěry, která by ve výsledku mohla vést k tomu, že v úpadku nakonec skončí i podnikatel, který by kritickou situaci jinak zvládl. Na druhé straně není možné nechat možnost započtení v rámci insolvenčního řízení bez jakýchkoli podmínek. Takový přístup by totiž mohl vést k tzv. předbíhání ve frontě.

Jakkoli je započtení před zahájením insolvenčního řízení možné provést jen dle podmínek stanovených hmotným právem, započtení po zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku již omezeno může být dle podmínek uvedených níže. Po rozhodnutí o úpadku lze vzájemné pohledávky započíst, pouze pokud zákonné podmínky takového započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

Započtení po zahájení insolvenčního řízení

Po zahájení insolvenčního řízení může dlužník plnit dluhy pouze za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Jak jsme uvedli výše, do rozhodnutí o úpadku je tak věřitel v zásadě neomezen ve svém právu započíst vzájemnou pohledávku, pokud insolvenční soud nevydá předběžné opatření, kterým takový zápočet zakáže. Soudní praxe dovodila, že k takovému opatření lze v

odůvodněných případech a zpravidla na návrh přistoupit právě s cílem ochránit majetkovou podstatu před únikem likvidity a hodnoty majetkové podstaty obecně.

Pokud odhlédneme od řádného moratoria, je dalším institutem, který má za účinek zákaz započtení pohledávek, zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku. Soudy nedávno rozhodly, že i pokud je takový návrh sám o sobě vadný, přesto vyvolá účinky předvídané zákonem, tedy mj. vyvolá uvedený zákaz započtení pohledávek. Tento obecný zákaz může být prolomen předběžným opatřením vydaným ze strany insolvenčního soudu.

Započtení po vydání rozhodnutí o úpadku

Po vydání rozhodnutí o úpadku zákon stanovuje pro započtení přísnější podmínky. Obecně platí, že zákonné podmínky stanovené pro započtení musí být v takovém případě splněny ještě před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

V zásadě lze shrnout, že po rozhodnutí o úpadku nelze započíst pohledávky, jestliže dlužníkům věřitel (i) se ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem, (ii) získal započitatelnou pohledávku neúčinným právním úkonem, (iii) v době nabytí započitatelné pohledávky věděl o dlužníkově úpadku, nebo (iv) dosud neuhradil splatnou pohledávku dlužníka v rozsahu, v němž převyšuje započitatelnou pohledávku tohoto věřitele.

Pro vyloučení přípustnosti započtení stačí, aby byla splněna pouze jedna z výše uvedených podmínek. Z uvedených podmínek vyplývá, že věřiteli bude umožněno započtení pouze v případě, kdy byl dostatečně dbalý svých práv a povinností a započtením se nesnaží a priori zvýhodnit oproti ostatním věřitelům dlužníka.

Započtení není ani po zahájení insolvenčního řízení obecně vyloučené a pro věřitele může představovat jednu z efektivních cest, jak dosáhnout faktického uspokojení své vzájemné pohledávky. Jakkoli jsou podmínky zejména po rozhodnutí o úpadku stanoveny relativně přísně, tento institut je v praxi relativně často využíváný a představuje jednu z cest řízení kreditního rizika vůči dlužníkovi ve finančních problémech. V každém případě platí, že takové jednání nesmí být nikdy činěno výhradě na úkor ostatních věřitelů a v poměrech insolvenčního řízení by se tak měl za každých okolností prosadit společný zájem všech věřitelů.

Petr Sprinz,
counsel

Jiří Rahm,
advokát

ALLEN & OVERY

[Allen & Overy \(Czech Republic\) LLP, organizační složka](#)

V Celnici 1031/4
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 107 111

Fax: +420 222 107 107

e-mail: receptip@allenoverly.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)